СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 54. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 8-го березня 1938. No. 54. Jersey City, N. J., Tuesday, March 8, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАКИДАЮТЬ ЩЕ ОДНУ БРЕХНЮ МОСКВІ

НЮ ЙОРК. — Інтернаціональна комісія під головуванням Джана Дюія, що досліджувала попередні большевицькі процеси, вислала через советського амбасадора у Вашингтоні, Трояновського, ще одно спросування, яке стверджує брехливість закидів большевицького суду і, загалом, кидає цікаве світло на цілий советський режім. Секретарка цеї комісії, пані Ла Фолет, вислала до Трояновського листа, в якім документально доказує, що Бесонов, котрого тепер судять у Москві, не міг бачитися 12 квітня в Парижі з Троцьким, бо Троцький тоді жив поза Парижем, був під гострим наглядом французької поліції і йому не вільно було опускати дому. Дивним дивом, цей закид робить Бесонові не лиш советський суд, але також сам підсудний чомусь твердить, що в тім часі він бачився з Троцьким.

ВОГОНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕРКВІ.

ГЕМПСТЕД (Ню Йорк). — Вогонь, що повстав з невідомих причин, знищив цілковито нутро української церкви в Гемпстеді і заподіяв шкоди на яких десять тисяч долярів. Вогонь повстав вранці. Великий мороз, що був того дня, перешкаджав пожарникам у ратуванні, заморожуючи воду, що ходила з ґумових вужів. Парох церкви, о. М. Кашуба, з нараженням життя дістався до середини і вспів урятувати тільки чашу з найсвятішими дарами. Церква була заасекурована.

УКРАЇНКА ЗААНҐАЖОВАНА ДО ОПЕРИ.

ТОКАГО (Ню Йорк). — Молода українка, роджена в Америці, Христина Степанія Поліщук, донька свідомих українських родичів, дістала запрошення від американської компанії „Сивик Продокшен" співати в оперних ролях. Тепер ця компанія дає вистави в Монтреалі, Канада, в яких панна Поліщук співає сопранові партії. Молода співачка зєднала собі признання своїм голосом іще як була студенткою в місцевій школі. Вона нераз через радіо співала також українські пісні.

ЩО ВАРТ ТАКА ІНФОРМАЦІЯ?

НЮ ЙОРК. — Польська нюйорська газета „Нови Сьвят" з 7 березня ц. р., подаючи новинку про смерть убивника Петлюри, Шварцбарта, говорить: „Умер українсько-жидівський поет Семюел Шварцбарт..."

БЮТЬСЯ ЗА МЕДВЕЖУ ШКІРУ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ню Йорку, Ля Ґвардія, вніс прохання до стейтового уряду в Олбані, щоб стейтовий уряд доложив грошей на безробітних міста Ню Йорку, бо внаслідок випорожненої каси, а також внаслідок заборони місту накладати податки на компанії „публичних ужиточностей", місто Ню Йорк не має де взяти грошей на безробіття. Ля Ґвардія піддавав думку, що місто Ню Йорк готово зректися своїх двох відсотків, що їх склепи стягають від продажу, коли стейт перебере на себе ввесь обовязок опікуватися безробітними. Колиж стейт хоче далі великую частину опіки над безробітними лишити в руках міста, то уряд в Олбані мусить позволити місту свободно на всі компанії накладати податок. Ля Ґвардія також зазначив, що грошей на безробіття брак не лиш місту Ню Йорк, але також усім іншим містам нюйорського стейту. Деякі з них є перед загрозою банкротства.

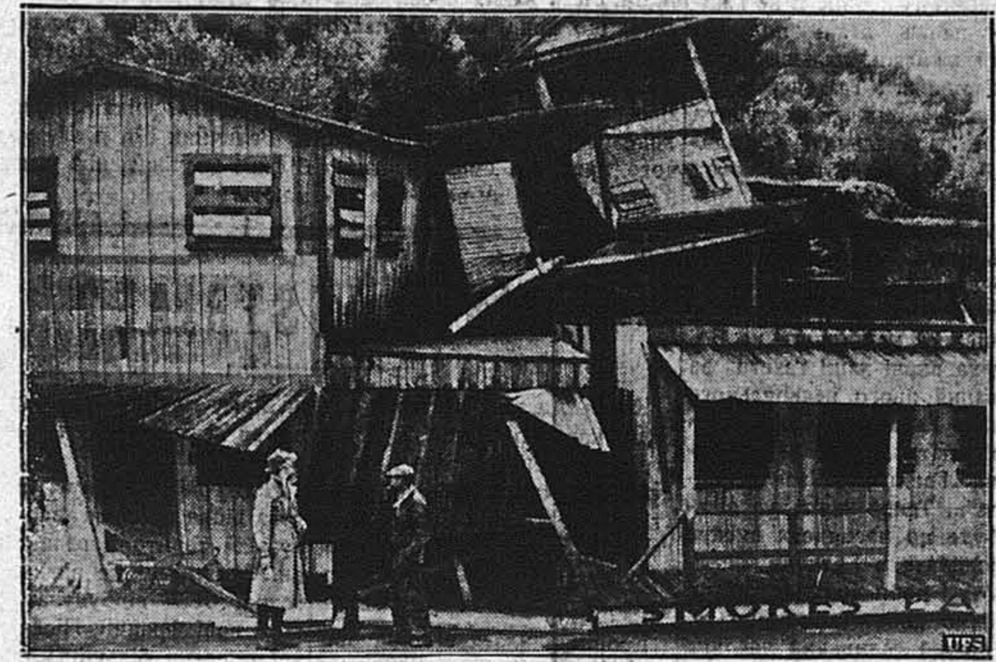
РУЗВЕЛТ ЗАДУМУЄ РОЗБУДУВАТИ НОВИЙ ПРОМИСЛ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт має вислати незадовго до конґресу послання, в якім буде радити конґресменам узяти під увагу розбудову фосфатового промислу в Америці. Америка має величезні поклади фосфату, з якого можна робити штучні погної, потрібні до скріплення плодючости землі. Інші краї не мають тих покладів. Розбудовуючи фосфатовий промисл, можна би було дати тисячам робітників заняття, а також можнаб скріпити американський експорт.

ЛОС АНДЖЕЛЕС ПЕРЕД ЗАГРОЗОЮ НЕДУҐ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС. — Хоч дощі в околицях Лос Анджелесу почали знов падати, то проте повені вже значно змаліли. Вода уступилася з міст. Але тепер люди станули перед новою загрозою, а саме пошесних недуг з браку чистої води, а також внаслідок гниття ріжних неживих звірят, коров, коней, дробу, яких тисячі потопилися в часі повени. Здоровільні власті видали приказ воду переварювати перед питтям. Люди взялися тепер горячково до направи тої шкоди, що її заподіяла повінь. Тої шкоди начисляють на 60 мільйонів долярів. Десять тисяч людей опинилися цілковито без уских засобів до життя, стративши все дочиста. Ними опікується Червоний Хрест.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ЯК ЗЕМЛЯ УСУВАЄТЬСЯ.

Від уливних дощів не лише зібралися води рік південної Каліфорнії, але стали усуватися горби. На цей дім у Топенґо Каньоні, недалеко від Лос Анджелесу, вдарили зо споду води ріки, а згори обвал землі.

ЗАСУДИЛИ ЛІКАРІВ-ШАХРАЇВ.

Нюйорський суд засудив двох лікарів, Голдштайна і Крупа, на тюрму за те, що вони робили шахрайства з деякими людьми, що мали асекураційні грамоти. Вони робили тих людей хворими і видіставали потім гроші від асекураційних компаній. Тими грішми вони ділились. У звязку з тим ведеться також процес проти кількох адвокатів, що були їх спільниками.

ПОЗИЧИВ СОБІ 2,100 ЗЛ.

23-літній Арон Йонас Майзель у Львові попросив купця Х. Ґотесмана, щоб позичив йому 25 зл. Ґотесман згодився позичити 25 зл. Майзлеві й дав йому ощадностеву книжечку М. К. О. на 2,113 зл., щоб собі вибрав 25 зл. Тому, що книжечка була „на оказателя", Майзель зміг вибрати з ощадностевої книжечки замісць 25 зл. кругло 2,100 зл., а Ґотесманові залишив 13 зл. Майзель з грішми втік.

ГАРЯЧА ВОДА У РІЦІ.

В Парагваю, у місцевости Перігебай, що лежить над рікою тієї самої назви, запримітили, що в деяких моментах вода ріки доходить до дуже високої температури, причому над водою появляються клуби пари. У звязку з тим парагвайська преса пригадує, що в тих околицях є копальні залізної руди, що їх експльоатують в часі війни, а тепер закинули. Парагвайська влада призначила спеціальну комісію з учених і техніків, що має розслідити це явище.

„ОПИР ВАРШАВИ" ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИВСТВА.

Схоплений у Львові вбивник шофера в Варшаві, Влад. Скеровскі, признався перед поліцією до вбивства. Уродився він 1914-го року на Помор'ю. Його батько залізничник у Бидгощі. Скеровскі був радіотелеграфістом. Причиною, що пустився на шлях злочину, було його бажання здобути гроші та повести „легке" життя.

УКРАЇНЕЦЬ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ВОЄННІЙ ФЛЬОТІ.

Михайло Гентош (молодший), син Михайла Гентоша з Алентавну, Па., дістав підвищення в рандзі до першої кляси моряка. Він служить на тяжкому американському воєнному кораблі „Квинсі", що стаціонує в Лонґ Бічу, Каліфорнія, на побережжі Тихого океану.

ВИЕМІҐРУВАЛО 7,000 ВОЛИНСЬКИХ СЕЛЯН.

Еміґраційний синдикат стверджує, що з одного тільки луцького повіту виїхало до заморських країн: у 1934 р. 315 осіб, у 1935 р. 674, у 1936 р. 1,294 і в 1937 р. 2,529 осіб. Коли взяти під увагу, що на Волині є чинних 3 еміґраційні синдикати, в Луцьку, Рівному і Ковлі, то скількість еміґрантів з Волині в минулому 1937 р. доходить до 7,000 осіб.

ЛІТЕРАТУРНІ ЗАРОБІТКИ КОЛИСЬ І СЬОГОДНІ.

Якби Шекспір жив сьогодні, то був би мільонером. За право вистави його пес по театрах і фільмові їх перерібки інкасував би Шекспір 30,000,000 франків на рік, а тимчасом знаємо, що великий драматург не міг жити зо своєї літературної творчости й мусів рятуватися ріжними торговельними операціями. Знаємо, що великий англійський поет Берн не мусів кілька днів перед смертю піти в тюрму за незаплачений довг у сумі 3 фунтів стерлінґів. За одну з кращих своїх книжок дістав він від видавця 7 фунтів стерлінґів і стару картину, якої не міг ніде продати. Мілтон дістав за рукопис „Утраченого раю" 5 фунтів стерлінґів. Правда, не всі автори жили в нужді. Дехто вмів добре продати свої твори. Добре жив з літератури Вальтер Скот, не міг нарікати на видавців Ґете. Та вже Шіллер жив у злиднях, а Кляйст майже голодував. До „мільонерів пера", в сучасності належать м. ін. Ремарк та французький письменник Паньоль, що в своїм часі заробляв 60,000 франків на день!

ДОБРОБУТ, АЛЕ ЧИ ДЛЯ ВСІХ?

Автомобільний маґнат Генрі Форд сказав, що Америка стоїть на порозі величезного добробуту, про який не знає історія. Коли його запитались, чи під „добробутом" він розуміє добрий бизнес і добрі заробітки, він відповів, що не хоче цього надходячого добробуту оцінювати долярами. Це буде добробут, у якому техніка і машина будуть служити чоловікові і він буде мати все, що йому буде потрібне.

ЙОРДАНСЬКИЙ КУПІЛЬ.

В селі Уріж, дрогобицького повіту, 93-літній старець, Іван Буркевич, підчас водосвяття на Йордан вийшов на ріку дальше від людей, розібрався до гола і поклавсь у воду ріки. Купався яких 10 хвилин. Після того вдягнувся і взувся в черевики та пішов до дому. В 12-тій годині він ходив у Підмонастирок на друге водосвяття зовсім червоний і здоровий. Люди приглядалися до цього традиційного звичаю.

НЕЗВИЧАЙНЕ САМОГУБСТВО.

20-літний студент Свабенський у Берні знався добре на електриці і рішив зробити собі при її помочі „смертний фотель". Він ужив до того старий фотель, змайстрував при помочі дроту і двох кусників бляхи електроди, злучив один із них з уземленням радія, а другий з дротом від електрики. Опісля всів у фотель, одну електроду умістив собі на шиї, другу привязав собі до ноги і влучив струм. Коли вернулись родичі, він уже не жив.

ДМИТРО ОРДИНЧУК ЗНОВУ ПОЯВИВСЯ.

Розбійник Дмитро Ординчук, що вештається по наших горах Карпатах та нападає на ріжних людей і грабить їх сими днями в Криворівні Михайла Рибчинського. Забрав у нього стінний годинник вартости 14 злотих.

КІНЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ В РУМУНІЇ

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Перестали виходити всі українські часописи. Можна сказати, що півтора міліона українців у Румунії позбавлені тепер друкованого українського слова. Сталося це на основі закону про винятковий стан.

ПОДЯКА ЗА ЛІТЕРАТУРНУ НАГОРОДУ.

ЛЬВІВ. — Наталя Холодна-Лівицька одержала цього року літературну нагороду за збірку „Сім літер". З цеї нагоди вислала вона до жюрі „Товариства українських письменників і журналістів" листа, в якім між іншим читаємо таке: „Ця нагорода має для мене подвійне значіння: як для поетки і як для українки. Як поетка, тішуся нею тому, що вона додає мені віри у власні сили і заохочує до дальшої праці. Успіх і признання потрібні письменникові, як сонце і повітря. Як українка, радію тим, що, цю нагороду признано мені у Львові, як столиці тієї землі, що стала мені така близька й кохана, як моя далека прекрасна Полтавщина, — тієї землі, яка допомагає мені забути про гіркість. Тому подвійна і моя подяка, яку з цілою щиростю пересилаю".

ГІСТЬ, ЧИ ГОСПОДАР?

УЖГОРОД. — „Учительське Слово" подає, що по переворот в 1918 році ужгородська ґімназія перейшла в руки тутешнього, себто українського населення і стала нашою. Та від 1925 р. казали заложити при цій ґімназії чеську паралельку, яка через попертя чеської влади виросла скоро в самостійну середню школу. Деякі кляси цеї школи дістали притулок в українській ґімназії. Та тепер прийшов приказ шкільної влади, щоб чеські діти, отже ті, що їх принято як гостей, ходили до школи передполуднем, а українські діти пополудні. Батьки чеських дітей це урядники, що живуть у місті, а батьки українських дітей це головно селяни, що живуть у поблизьких селах, звідки ті діти доходять чи доїжджають до ґімназії в Ужгороді. Очевидно, що колиб наука відбувалася пополудні, вони не вспілиб дістатись додому завидка, а доперва коло восьмої чи девятої години вночі. Українці запротестували проти такого поступування чеської влади, а згаданий вище часопис поставив прилюдне питання: Хто перший: гість, чи господар?

ЗВЕРТАЮТЬСЯ ДО УКРАЇНСЬКИХ ЛІКАРІВ В АМЕРИЦІ.

ЛЬВІВ. — Дня 12. лютого відбулись у Львові у власній домівці XXIII. загальні збори Українського Лікарського Товариства у Львові. На нарадах порушено справу вдержування звязків з лікарями-українцями в цілому світі, а зокрема з тими, що живуть у Злучених Державах. Стверджено, що в останніх роках не було ніякого такого звязку, та що перервались ті, що були. Згадане товариство обєднує в краю 382 українських лікарів. Звіти виказали, що в цілім краю слідно працю українських лікарів на організаційній, науковій і громадянській ниві. Товариство жертвувало також 2,000 злотих на одно памяткове ліжко в Першім Українськім Шпиталі у Львові.

КАЖЕ, ЩО СТАЛІН ДОБИВ ГОРКОГО.

ПАРИЖ. — В. Кривицький, бувший советський комісар інституту военної промисловости, що не захотів вернутись до Москви, доказує в газеті „Послєднія Новості", що Горкий дійсно не помер своєю смертю. Та його кінець спричинив сам Сталін, що не міг довше терпіти Горкого за його виступи проти терору.

БУХАРІН ПРО УКРАЇНУ.

МОСКВА. — Н. Бухарін „зізнав" на советскім суді, що він хотів завести в Советах фашистівський устрій, привернути Росії капіталізм та віддати Німеччині, Японії й Анґлії ріжні советські землі. Між тими землями, що їх „роздавав", є й Україна.

ЧЕРВОНІ ЗАТОПИЛИ КОРАБЕЛЬ.

БАРСЕЛЬОНА (Еспанія). — Воєнний корабель, що належить до еспанського червоного уряду, сторпедував кружляка, що належав до маринарки ґен. Франка. Британське звідомлення подає, що вирятувано коло 400 осіб. Виходить, що таки загинули понад 250 осіб, бо на затонутім кораблі було 765 осіб залоги.

ПАСТОРА НІМЕЛЕРА НЕ ВИПУСКАЮТЬ.

БЕРЛІН. — Пастора Мартина Німелера, провідника протестантської церкви, що веде боротьбу з церковною політикою націстів, відставлено до концентраційного табору. Націсти хочуть тим робом замкнути йому уста, бо вважають його небезпечним агітатором.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УЧИТИСЯ НЕ ДО ШЛЮБУ, А ДО ГРОБУ.

По всій Америці йде тепер новий, а досить загальний рух за освіту дозрілих людей, який певно буде мати далеко йдучий вплив на громадянський розвій Америки.

Почався цей рух десь у часах депресії. До того часу дозрілі люди звичайно вважали своїм правом працювати, заробляти гроші, а у вільнних від заняття хвилях ці гроші видавати на свої приємності. Про дальшу освіту зо старших людей мало хто думав. Міркували, що, досягнувши дозрілого віку, вони вже вчитися не повинні. Вчитися — це діло належить до дітей. Старші мають лише ділати, примінювати набуту вже науку, а не набувати нової.

Депресія зробила в цьому наставленні дозрілих людей поважний пролом. Ще й до депресії багато людей побачили, що набута ними наука, котра стала була для них основою прожитку, втратила це значіння. Багато робіт і занять наче розплилися серед нових, деколи зовсім незрозумілих обставин. Хочби куди людина пішла зо своїм знанням, вона для нього попиту не знайде. Коли прийшла депресія, вона приспішила цей процес: почалося загальне касування зайвих звань і занять. Цим людям не лишилося нічого, як пробувати шукати нового знання, нового фаху, щоб його зробити основою свого прожитку.

Депресія теж поставила старших людей у гостру конкуренцію з молодими. Молоді звичайно приходили до праці з освітою, вищою від освіти старших робітників. Правда, старші робітники мають досвід, який походить з довшого заняття даною працею, але молоді мали в своїх руках науку, яка дає їм здібність набувати досвід багато скорше. Щоб удержатися в цій конкуренції з молодими, старші теж мусіли братися до науки, щоб собі дістати в руки оруддя, яке давало перевагу молодим.

Під впливом цих двох потреб полинули в школи великі маси дозрілих людей, яким давніше навіть не снилося про те, що їм „на старші літа" може прийдеться вчитись. Під їх натиском уряди, федеральний, стейтові й місцеві, позаводили преріжні школи для освіти дозрілих людей. Нині справді міліони таких людей ходять до шкіл, нижчих, середніх і високих. У багатьох школах освіта відбувається даром. Для науки там не треба нічого більше, лиш охоти вчитися.

Коли одні пішли вчитися, сподіваючися підготовитись до якогось нового звання або удосконалитися в старому, багато дозрілих людей пішли до школи, навіть хоч вони не сподіваються зараз поправити наукою свою заробітну силу. Одначе ці люди чують, що серед загального руху за освіту дозрілих людей вони не можуть оставатися позаду, бо скорше чи пізніше це може відбитися відємно на їх заробітках.

Ясно, що з нових нагод до науки можуть користати й люди українського роду. Чи користають вони в такій мірі, як цього життя вимагає, сказати тяжко. Та нині можна певно сказати, що як не користають, то це дуже скоро відібється на них безсумнівними наслідками.

СКОНФІСКОВАНА „ГАЛИЧИНА"

Про те, що робиться в польськім соймі, в пресі і т. д. в нашім краю, мабуть уже знаєте з крайової преси. Пишу „в нашім краю", бо писати „Галичина" тепер уже не вільно! За те слово готові тепер конфіскувати навіть листи, бо з Варшави прийшов „указ", що від нині ні в пресі, ні деінде цього виразу вживати не вільно.

Довго старалася Польща прищепити Галичині ось ту видуману й історично смішну назву „Малопольскі", але нічого з того не виходило. Ні один український часопис її не вживав, а навіть деякі польські ґазети вживали дальше виразу „Галичина". Та тепер польська влада рішила поступити інакше, радикальніше. Є Галичина? Існує від соток і соток літ? Це ніщо, скасуймо цю назву, і... саме поняття Галичини щезне. Так рішили мудрі законодавці, чи декретодавці. І ось одного дня, позавчора, посипалися **конфіскати** на Богу духа винні наші ґазети за вживання цього **нельояльного** виразу: Галичина. Сконфісковано навіть „Діло" за оголошення „Галицької Каси Ощадности"... Тепер навіть **не вільно** буде по часописах писати „передплата в Галичині виносить"... І роби собі, як знаєш. Бо само собою розуміється, що ніякий галицький часопис не буде вживати **глупого терміну „Малопольска".** Отже доведеться видумати щось інакше, коли не схочемо понищити всі наші видавництва.

Пригадуються старі царські часи, коли ще не вільно було писати „Україна", коли навіть не вільно було називати російську займанщину Польщею, що її охрестили були „Привіслянскім краем". От тепер (колишні учні перевищили вчителів) ми будемо мусіти писати про якийсь Придністрянський край, чи Придністрянщину, чи що.

Хтось собі подумає, що це дрібничка. Певно, що так. Але, поперше, якаж характеристична, особливо в добі „нормалізації"! Як знаменито вона характеризує розум і душу польської сторони! Особливо, коли заразом згадаємо ще й про промови - доноси польського посла Войцеховского в соймі та про те, як він грозив нам погромами („львівською вулицею"). Ось вам образ часів, у яких живемо. Чи не ясний?

Я сказав, що тієї „дрібнички" не можна легковажити. А це тому, що вона заповідає річи далеко важніші і цілком уже не дрібні. Бо досі цензура казала, що вільно писати, чого не вільно. Але ще не додумалася до того, щоб **наказувати:** пишіть те або це. Досі не приказували нам, що ми маємо писати. А ось тепер, власне зо справою вживання терміну „Галичина", зроблено перший вилім. **Нам, нашій пресі, наказано, що вона має називати свій край: Малопольска.** Лише кожний початок тяжкий. Дальше підуть інші прикази: наказуватимуть не лише те, чого преса не сміє писати, а й те, про що і як вона має писати. Отже маємо до діла з практиками, яких остаточна мета та, що і в СССР. Спершу там нібито не дозволяли лише „контрреволюційних" повістей чи віршів. Потім ту „контрреволюційність" толкували все ширше й ширше. Аж потім прийшло до того, що „контрреволюціонером" зробили всякого, хто не співав слави Сталінові, і то по льокайськи, як раб...

Маю враження, що до чогось подібно йде і тут у Галичині, — о, вибачте — в Малопольщі...

Штука політики в тім, щоби пізнати якусь еволюцію в її початках, щоб заздалегідь з нею боротися. Варто також, щоб дуже широко зачала писати і наша преса про цей нечуваний випадок. Щоби поінформувала й анґлійську пресу та вияснила, звідки пішла назва Галичини і т. п. Це матиме більше значіння, ніж у нас думають.

FINIS AUSTRIAE?

Кінець Австрії. Ще урядує у Відні канцлер Шушніґ, і австрійська держава має в своїй столиці чужоземні посольства. Але все хилиться до того, що Австрії, як окремої держави, не буде: вона мабуть буде прилучена до Німеччини.

Коли кінчилася світова війна 1918 року, то також австрійські німці, згідно з засадами президента Вилсона, хотіли здійснити своє право на самоозначення: вони домагалися прилучення до Німеччини. Але в перших роках війни в европейській політиці панував дух французького міністра Джорджа Клемансо. Це йому належить історична фраза, що, мовляв, німців у світі є 20 міліонів більше, ніж треба. Ще й друге „історичне" речення висловив, як кажуть, той самий Клемансо, коли Українська Центральна Рада заключила мир з центральними державами в Бересті 9. лютого 1918 року: „Українці заслужили на нашу погорду; прийде час, коли вони діждуться нашої пімсти". Клемансова політика, ведена духом пімсти, накоїла безмірно лиха цілій Европі і самій Франції. Це була політика скупого, себелюбного французького міщанина, який уважав, що за всі воєнні шкоди йому мусить бути заплачено, за всяку ціну, і то чистим золотом.

Ніхто не заперечує, що світова війна зробила на французькій території великі шкоди. Самі німці це визнавали і готові були відбудувати знищені краї Франції. Після воєнної поразки більшість німецького народу вважала, що треба ліквідувати давню ворожнечу між Німеччиною та Францією і дійти до мирного сусідського життя обох держав. Та ці настрої розвіяла політика Клеманса і його однодумців. Вони найбільше боялися того, щоб Австрія не прилучилася до Німеччини. Австрію, проти волі австрійців, зроблено „самостійною державою".

Та міняються часи, зміняються також і люди. Коли 1933 року до влади в Німеччині прийшов Гітлер, то в Австрії прохолонув запал до німецької „соборности". Австрія мала демократичну конституцію, в парляменті крім демократичної католицької партії 42% послів належали до соціял-демократичної партії. Але незабаром, під впливом німецьких подій, почався розпад австрійського демократичного католицького руху. По смерті визначного прелата Зайпеля до влади в Австрії прийшов маленький Дольфус. Він схотів завести свій „австро-фашизм" і в своїх намірах знайшов допомогу з боку італійського диктатора Мусолінія. Після лютневого перевороту 1934 р. Дольфус став диктатором в Австрії, але вже в липні його вбили прихильники Гітлера.

В 1934 році Гітлер хотів за одним махом захопити Австрію в свої руки. Ні Франція, ні Анґлія не могли тоді активно виступити проти прилучення Австрії до Німеччини. Але на перешкоді Гітлеровим плянам став був Мусоліні. На границі Австрії він поставив своє військо і зазначив німецькому урядові, що вмішування Гітлера до австрійських справ буде вважати за притоку до війни. Гітлер мусів свій плян відкласти.

Через чотири роки змінилися відносини між Італією та Німеччиною. Появилася „берлінсько - римська вісь", утворено союз між двома фашистівськими державами. Італія, після завоювання Етіопії, звертає більшу увагу на справи африканські та середземноморські. Справи середньої Европи Мусоліні лишає на волю Гітлера. Наслідком таємного порозуміння двох диктаторів голова австрійського „незалежного" уряду, Шушніґ, мусів затанцювати так, як той паперовий танцюра, що скаче, коли смикнути за ниточку. 12. лютого він поїхав на поклін до Гітлера, а слідом за цим у Відні настали зміни в уряді. Між новими міністрами бачимо стопроцентових прихильників Гітлера, на волю випущено навіть тих, що свого часу вбили Шушніґового попередника, Дольфуса. Мусоліні в Римі мовчить, у Лондоні та в Парижі йде політична метушня, але панує один тон у французько-анґлійських настроях: незалежна Австрія не варт костей одного французького чи анґлійського вояка. Хоч у формальних заявах воно виглядає ще по давньому. Та гра з „незалежною" Австрією доходить таки до кінця, бо війни за Австрію в Европі ніхто не хоче.

Д. М.

Е. Жарський.

ФІЗКУЛЬТУРА В КНЯЖІЙ УКРАЇНІ

Сучасний розвій української фізкультури сягає своїм корінням у далеку минувшину.

Вже в княжій добі стрічаємо поважні зусилля піднести фізичне виховання молодих дружинників на високий рівень. Присвічувала тому лицарська ідея: кожної хвилини бути готовим зо зброєю в руці боронити державу перед наїзником. Утилітаризм цього виховання знайшов повний відгомін усвітлих перемогах чи обороні культури Заходу перед грабіжним нападом диких племен Сходу.

Методика цього виховання нам невідома. Про способи підготови довідуємося посередньо з тогочасних літописів. Лише в одному творі маємо вказівки, як поступати в справах фізичної культури. Це найкраща, заразом найстарша серед словян перлина нашої фізичної культури: **„Поучення дітям" Володимира Мономаха.** Ні один із словянських народів не може почванитися писаним словом, що в тих часах торкавсяб цеї теми. Ба, що більше! Навіть серед старших західніх племен і держав рідко можна попасти на такий оригінальний підхід до справи.

У свойому поученні подає князь своїм дітям вказівки, як мають дбати не тільки про моральне чи духове виховання, але й про фізичну культуру.

Торкається він цеї справи в кільканацятьох рядках, що дають нам, щоправда, дрібний, та зате дуже цінний образ фізичного виховання в давній Україні.

У поученні дає князь кілька вказівок ґіґієнічного й тіловиховного змісту; досить багато говорить про свої осяги в житті. Оповідаючи про те, бажає, щоб і діти були такі самі, як і він, що „13 літ перевів на ловах і мандрівках". **„Всіх подорожей відбув я в житті дуже багато: 83 великі,** а скільки менших, не спамятаю" — пише в „Поученні".

Не бракує в поученні й **змагового первня,** що виробив у князя велику відвагу, самопевність та погорду смерти.

„У Чернигові вязав я своїми руками в пущах 3 живих коней; крім цього їздив по Росі й ловив руками дикі коні. Двічі тури брали мене на роги з конем, раз олень колов мене, а двічі лосі; один ногами топтав, другий колов рогами; вепр відтяв мені меч на бедрі, ведмідь відкусив мені підклад під коліном, лютий звір скочив мені на бедра й перевернув коня зо мною. Багато разів падав я з коня, голову розбив собі двічі й руки та ноги побив, побився в молодості своїй, бо не беріг свого життя, не щадив своєї голови".

В одному місці є записаний теж своєрідний **рекорд** їзди: „із Чернигова в Київ до батька переїхав днем до вечірні".

Був це справді гарний осяг, коли взяти під увагу тогочасний стан шляхів. Переїхати за один день шлях коло 140 км. — вимагало не тільки витривалости коня, але й справности їздця!

Чому завдячував князь таку фізичну справність?

У першій мірі правильному життю та постійному перебуванню на повітрі. Це й доражує своїм дітям, щоб наслідували його.

„Нехай не застане вас сонце на постелі — так робив мій блаженний батько й усі мужі досконалі; а, віддавши Богу хвалу, сядьте й передумайте з дружиною, що вам робити: чи їхати на лови, чи відбути суд, чи поїздити".

У ловецьких справах доручає князь робити все самому.

„Що мав робити отрок мій — це я сам зробив; праці на війні й на ловах, вніч і вдень, на спеці й на студені, не дав спочинку; сам робив, що було потрібне, ввесь наряд і в домі своїм це я робив; і над ловчими ловчий наряд я сам тримав, і над конюхами, і над соколами та яструбами".

Додати до цього треба, що княжі лови — це не була короткотривала розривка; вони тягнулися й кілька днів. Тому до ловецьких справ бували на княжих дворах осібні ловецькі наряди, а княжі псарі засідали цілі села.

Були у князів спеціяльні „ловища" на звірі та „перевісища" на птахів. З Києва їздили до Чернигова, до Тясмина; Володимирко їздив на лови із Галича до Тисьмениці.

У тогочасній світовій літературі предмету мало є подібних згадок про ловецькі справи, чи справи ґіґієни.

Якщо йде про ловецтво серед **Ґерман** — то згадує про те Цезар у своїх споминах (Бел. Ґал. VI, 38).

Ширші описи польовань зустрічаємо у XIII. ст.; є це твір кн. Фридриха II. (1215—1250) „Де арте венанді кум авібус" (Про полювання з птахами), як теж книгу Людвика IX. про полювання на оленя.

Теж і відносно ґіґієнічних вказівок брак тогочасних більших творів, звідки кн. Мономах черпатиб міг вказівки відносно щоденної ґіґієни. Твори Гіпократа (4. ст. до Хр.), чи Ґалена (2 ст. по Хр.) напевне не були відомі кн. Мономахові. Його вказівки, подиктовані власним досвідом, випрактикувані в довгому віці; тим і вартість їхня велика. Це цінний вклад у світову фізкультурну літературу. — („Новий Час").

Галя Левицька.

МИКОЛА ЛИСЕНКО

10. березня 1842 року.

(5)

Вже після третьої стрічки Коля мав записану мельодію, а міша скоро писав слова.

Скінчивши пісню, дівчата зніяковіли.

— Ще якої, — прохали хлопці.

Й тоді дівчата розохотилися й співали одну пісню за одною. У Колі очі блестіли, віддих прискорився як у гарячці: в записнику у нього було вже сім пісень.

— Ну, Коля, підемо, пізно вже — промовив врешті Міша й Коля опритомнів.

— Щире спасибіг вам, дівчата! А як ще коли прийдемо, то заспіваєте?

— Заспіваємо, заспіваємо; ми ще багато знаємо.

— Коля, — каже одного дня Міша. — Треба мені навідатись до мого дядька Олександра Захарієвича, що живе в Клищинцях. Може поїдеш зо мною?

Візник Клим посміхувався, як почув, куди мають їхати.

— Ой, паничі, тож то ви будете дивуватися!

Заїхали вони під велику загороду, що окружала старий сад. Хати не було видно. Самі відчинили ворота й увійшли в сад. Загавкав собака.

— Гей, а хто там? — почули голос десь згори.

— То ви, дядьку? — крикнув Міша.

— Я, а хто ти будеш?

— Я Михась Старицький: приїхав до вас у гості.

— Пожди, пожди, зараз злізу.

За хвилину до хлопців наблизився здоровенний козарлюга.

— Вітаємо, вітаємо! Як це гарно, що ти подумав про старого дядька, Михасю. А це чи не Микола буде, Лисенків?

Коля поклонився та не відважився сказати слова. Дядько говорив чистою українською мовою й це зовсім збентежило Колю.

— Ну, ходім у хату, — повів дядько хлопців.

Коля переступив поріг хати й очам своїм не вірив. Вже сама хата, трошки більша селянської, його дивувала. Але тут Колі здавалося все казкове. Кімната була заставлена народнім знаряддям, на стінах вишиваних рушників, мальованих тарелів повно. Вікна — в квітах.

— Лишаю вас на хвилину, розгостіться. Скажу вашому фірманові заїхати, та й вишні заберу з саду, що їх нарвав.

— Кудиж це ти мене привіз? — сказав, задихаючись, Коля, коли дядько пішов. — Хто це? І чому я тут Микола, а ти — Михась?

— Ти тільки добре слухай і дивися тут. Не одне цікаве побачиш і почуєш. Мій дядько народолюбець. А щодо наших імен, то дядько не зносить, як українські ймення перекручують на всякі Колі, Міші, Ваньки.

Коля поволі приходив до себе. Він розглядав рушники й любувався прекрасними вишивками. Нараз двері гостро відчинено й у кімнату вбігли два хлопці; за ними йшов дядько й висока гарна жінка в народньому вбранні.

— Це мої сини Андрій і Петро, це моя дружина, а це, Мелясю, наші гості: Хихась Старицький та Микола Лисенко.

— Просимо в другу хату. Втомлені й голодні будете — ввічливо обізвалася господиня.

Всі перейшли в другу кімнату й засіли до різьбленого стола.

Для Колі все було нове. Йому подобалися хлопці. Але він не знав, як балакати з ними. Міша почував себе краще. За столом Міша розбалакався з дядьком про свого батька, про Захаріївку, звідки походили Старицькі. Потім Міша мусів оповідати про Полтаву, про тамошнє життя, про театральні вистави.

— „Наталку Полтавку" то й я бачив — казав дядько. — Та щож, коли Полтава всетаки провінція. От, колиб так у Києві виставити, кращими силами...

Коля слухав і вухам своїм не вірив: та невжеж дядько міг думати, що в Києві, в театрі артисти говорилиб і співалиб мужицькою мовою?!

Якось зговорилось про народні пісні й Міша сказав дядькові про це, що вони з Колею записують тексти й мельодії.

— А, це надзвичайне! Пождіть, знайдеться й у мене дещо для вас.

Олександер Захарієвич приніс з другої кімнати бандуру.

— А тепер послухайте козацької думи.

— Чи можна записати? — відважився спитати Коля, коли дядько скінчив думу про Мороза.

— А вжеж, а вжеж. Як хочете, співатиму все, що знаю, тільки іншим разом, а то голос сьогодні зовсім хрипкий.

(Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. Ф., Ембрідж, Па. — „Фліс" це скорочена назва (з перших букв чотирьох слів) інформаційного бюра. Його осідок є в Ню Йорку. У згаданій Вами іміґраційній справі пишіть до нього по українськи або по анґлійськи на таку адресу: Foreign Language Informatinon Service, 222 Fourth Avenue, New York, N. Y.

о. С. М., Йонґставн, О. — З інформацій, які нам надіслано, виходить, що справа з „Українським Днем" наробила в громаді заколоту. Супроти цього треба далі поступати у тій справі з особливим тактом і вирозумінням не тільки в громаді, але й у тім, що і як писати про це до „Свободи". Ваш останній допис належить до оголошення. Як певно завважили, то Українські Дні чи подібні імпрези заповідається в „Свободі" платними оголошеннями, що така і така імпреза відбудеться літом, того й того дня.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НЕ ТРАТЬТЕ, КУМЕ, СИЛИ.

Ґрупа американців віднеслася до большевицького представника у Вашинґтоні, щоб він передав московському урядові просьбу допустити на розправу проти большевицьких лідерів інтернаціональний комітет.

Кажуть ці американці, що на випадок, якби московський уряд такого комітету не допустив, то приятелям справжньої демократії буде важко допомогати російському народові.

Досить наївне домагання. Що Сталіна обходить допомога російському народові? Хіба стільки, що хорта заяць. Якби хорт знав, що виттям про демократію йому буде лекше зловити заяця, то думаєте, що він не вив би?

ЖАЛЬ?

У новому „бончу", що їх Сталін призначив на новий суд, отже на новий розстріл, знаходяться такі большевицькі головачі, як Гринько, Раковський, Крестянський, Ягода.

Чи є яка причина жалувати, що Сталін їх збирає післати „під стінку"?

Є. На всякий випадок треба пожаліти, що з ними не стане Сталін.

Одначе не жалуймо: надія не пропала. Хтоб так 5 літ тому був подумав, що „під стінку" стануть Бухарін, Ягода, Раковський і товариші?

ЧИ Є АВСТРІЯ, ЧИ НЕМА?

Одного дня розтрубили з Німеччини, що німецькому диктаторові вдалося нарешті прилучити до Німеччини Австрію.

На другий день австрійський диктатор розкричався про самостійність Австрії так голосно, що дехто ще готов справді подумати, що Німеччина Австрії не прилучить.

Та чи як жаба, зловлена в зуби гадюки, верещить, то це значить, що вона з зубів вирветься?

ДИВНІ ХОДИ ІСТОРІЇ.

Дивна пригода трапляється аліянтам: 15 літ противилися прилученню Австрії до демократичної Німеччини, а нині не можуть уже спротивитися прилученню її до фашистівської Німеччини.

І дивна пригода трапляється Австрії. Десять літ говорили проти аліянтської несправедливости, що не дає австрійським німцям получитися з братнім народом з великої Німеччини, а нині, як аліянти не мають сили цьому запобігти, австрійські німці пручаються.

СХОДЯТЯТЬ НИЖЧЕ Й НИЖЧЕ.

Коли в Америці арештовано бувших австріяків за шпигуцтво на користь Німеччини, то це показує справді упадок Австрії.

Колись австрійці не то що не потребували служити Німеччині, але й могли самі наймити людей з ріжних „менше вартісних" націй наражати свою шкіру, шпигуючи для Австрії.

Так переходить слава світу.

У ЧОМУ ЇЇ СИЛА?

Доносить „Асошіейтед Прес" з міста Лодзі, в Польщі, що з нагоди шкільного карнавалу прийшло там до бійки, в котрій убито одного учасника карнавалу й ранено 36 інших.

Каже ця новинкарська агенція, що просто кожний учасник карнавалу мав при собі фляшину горівки, „водки". Мовляв, це дуже міцна горівка.

Цікаво, чи справді міцна. Чи може просто польські карнавальники пють за два центи, а впиваються за чотири?

ВАРТ ПАЦ ПАЛАЦА...

Відвідав Герберт Гувер, бувший президент Злучених Держав, Іґнаца Яна Падеревського, польського піяніста, в його домі в Швайцарії та запевняв по тій візиті ґазетярів, що, не зважаючи на своїх 80 років, Падеревське проявляє ще живий ум.

Звісно, живий ум за гуверівськими мірилами. Які це мірила, американці знають з часів гуверівської депресії, коли добробут був ось-ось за рогом вулиці...

ЯКИМ ПРАВОМ ТУДИ?

У Кракові зібрався конгрес польської хлопської партії, а його бесідники критикували польського міністра заграничних справ, полковника Бека, за пронаціститчну й профашистівську політику. Домагалися, щоби Польща станула з демократичними державами.

Якщо Польща мала би вести міждержавну політику відповідно до свого внутрішнього устрою, то звідки вона приходить до польського союзу з демократичними державами?

ПОЛІТИЧНІ ЗАСЛАНЦІ.

Як у Кракові збирався конгрес польської партії, то її справжній провідник, бувший премієр Вінцентій Вітос, сидів на засланні в Чехословаччині.

Це бесідники конгресу вважали за грубу несправедливість, що Вітос сидить за границею, а полковник Бек у Польщі.

На їх думку, справедливість вимагає, щоб Вітос сидів у Польщі, а Бек за границею.

І СПРАВДІ, ПОЩО?

Один з провідників польської хлопської партії, Цириль Ратай, нарікав на те, що польський уряд не дає політичних і суспільних прав польським хлопам, себто тим, що „годують і боронять" Польщу.

Коли так, то пощо вони її годують і боронять?

КЛОПІТ ВОЖДА З ВОЖДОМ.

Німецький амбасадор у Вашинґтоні запевнив американський уряд, що канцлер Гітлер як вождь нацистів приказав американським німцям виступити з нацистичних організацій в Америці.

Що за причина?

Невже стара практика: ратуй мене, Боже, від моїх приятелів, бо з ворогами я собі самий дам раду?

ОБЕРНУВСЯ СВІТ.

На процесі німецького уряду проти Мартина Німелера, німецького провідника німецької протестанської церкви, прокуратор зажадав від суду засудження Німелера на 22 місяці вязниці за зраду, зловживання проповідальниці й збирання жертв у церкві без дозволу влади.

Колись соціялісти, заряджуючи колекту, казали, що вони роблять те, що кожна церква робить, щоб доказати, що вони не є ворогі церкви. Нині уряд, що називає себе соціялістичним, забороняє церкві збирати жертви.

НАРОДНЄ ОДОБРЕННЯ.

Коли Сталін збирається виконати червону комедію з судом, щоб убити ще одну низку большевицьких головачів, большевицький симпатик, Волтер Дюренті, кореспондент „Ню Йорк Таймсу", підготовляє американську опінію до кривавої розправи, нотуючи пильно, як то по всій Росії робітники влаштовують публичні віча і як на них ухвалюють резолюції з домаганнями до уряду не жалувати цих обвинувачених драбів, які без сумніву винуваті.

„Ню Йорк Таймс" дає цій новинці заголовок: **Москалі одобрюють розправу.**

Дивно, як „народ" знає, що обвинувачені винуваті?

Зовсім не дивно. Адже не дивно, хто дає собакам знати, як корова впаде. Розстріляють тузин головачів, будуть вільні посади.

ПРОВІДНИК РЕВОЛЮЦІЇ, КОТРОГО НЕ РОЗСТРІЛИЛИ.

Олександер Ф. Керенський, премієр тимчасового російського уряду, що повалив царя, а потім утік перед наступом большевиків за границю. Керенський приїхав недавно тому до Америки й, розмовляючи з ґазетярами при нагоді висідання на берег, висказав думку, що новий суд Сталіна проти большевицьких головачів показує, що Сталін незадовго самий упаде.

ПОВІДОМЛЕННЯ

ЗГІДНО З ПАРАҐРАФОМ 33 СТАТУТУ У. Н. СОЮЗУ, ОТСИМ ПОВІДОМЛЯЮ ВП. ГОЛОВНИХ УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗУ, ЩО

РІЧНЕ ЗАСІДАННЯ

ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗУ

розпічнеться

В ПОНЕДІЛОК, ДНЯ 14-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1938 Р.

в годині 9-тій рано

В МІСЦІ ОСІДКУ У. Н. СОЮЗУ ПІД Ч. 81-83 ҐРЕНД СТРІТ, ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

з таким порядком нарад:

1. Відкриття: головний предсідник М. Мурашко
2. Звіт головного предсідника М. Мурашка
3. Звіт заступника головного предсідника Г. Германа
4. Звіт заступниці головного предсідника Марії Малевич
5. Звіт головного рекордового секретаря Д. Галичина
6. Звіт головного фінансового секретаря-касієра Р. Слободяна
7. Звіт головної контрольної комісії: Д. Капітула, д-р А. Т. Кібзей, О. Е. Малицький, С. Куропась, Р. Смук.
8. Звіти головних радних: Т. Шпікула, І. Лисак, М. Давискиба, А. Шумейко, І. Гузар, С. Слободян, О. Запоточний, І. Ваверчак, В. Дідик, Юлія Баволяк, Стефанія Палівода
9. Дискусії над звітами.
10. Внесення і ухвали.

Д. ГАЛИЧИН, гол. рекордовий секретар.

ПРИХИЛЬНИК ПОРОЗУМІННЯ МІЖ АНГЛІЄЮ Й НІМЕЧЧИНОЮ.

Вайкавнт Галифакс, перший лорд, іменований на становище секретаря заграничних справ. Це іменування викликало протести послів з Партії Праці та заставило партію домагатися від премієра Чемберлейна зарядження загальних виборів до британського парляменту.

ЯК ДОВГО М... В ОСЕНИ ЛЕТІТИ ...СТІВКА.

Які простори перелітають перелетні птахи? Таке питання цікавить не лише багатьох приятелів птахів, але поцікавило теж одного італійського журналіста. Він звернувся з запитом до місіонаря, який перебув довгі часи в африканських краях і міг подати найкращі інформації із власних досвідів та переживань. Той місіонар оповів таке:

29. грудня 1937 р. влетіла до мешкання одного з туземців у Боніо (бельгійське Конго) ластівка, яка облетіла кімнату довкола і не могла з неї видобутися. Власник мешкання, мурин, убив її палицею та почав обскубувати піря. Якеж було його зчудування, коли на ніжці птаха запримітив перстень із незрозумілими йому знаками. Мурин, який завжди мав час, спік спершу ластівку на вогні, потім зів її з великим апетитом і щойно опісля пішов із перстенем до місіонаря. Місіонар відчитав на перстені напис: „Стація птиць. Гельґоляндъ 8 345 578".

Отже дорога, яку ластівка перелетіла з Гельґоляндуд до бельґійського Конґа, на підставі приблизних обчислень дає 6,500— 7,000 км.

— Забагато трудів, — пише згаданий італійський журналіст — щоб по стільки кільометрах покінчити у ненаситнім муринськім шлунку.

НОВОЧАСНА МОРСЬКА ВІЙНА

Великі морські держави зброяться тепер горячково. Щораз грізніші збираються хмари, а над морською війною, її веденням і вислідом тяжить непевність, що тривожить навіть і наймогутніші морські потуги. Бо, не зважаючи на розмірно недавні досвіди світової війни, невідомо, яке значіння будуть мати нові засоби боротьби та чи зможуть удержатися дотеперішні способи.

Рішальним чинником у морській війні і досі вважають велитенський панцирник і трохи лекший, зате скоріший бойовий кружляк. Та тим двом плаваючим твердиням загрожує тепер ворог, якого ще не знали у світовій війні: морський бомбардовий літак. Ще невідомо, та можливо, що літак покажеться дуже успішним противником і тому Англія була така нерішуча і вкінці уступила в конфлікті з Італією.

Перед літаками стараються тепер забезпечити кораблі двома способами: крім дотеперішнього бічного панцира скріплюють опанцирення палуби так, щоб бомба, кинена згори, не могла продістатися до найважніших внутрішніх частин корабля. Опанцирюють кораблі грубшими панцирями не лише, щоб забезпечитися перед бомбами з літаків, а також тому, що артилерійська боротьба на морі відбувається на далеку віддаль. Давніше бій відбувався на меншу віддаль, тому кулі летіли рівною лінією і могли поцілити корабель лише під таким тупим кутом, що відбивалися без більшої шкоди. Нині стрільно летитьіздалека стрімкою лінією, а як поцілить поклад корабля, не відібється від нього, лише пробє його.

Крім панцирів для оборони перед нападами згори мають новітні кораблі теж протилетунську артилерію та власні ескадри літаків. Протилетунські гармати має кожний більший корабель. Деякі маринарки признали це невистарчальним і створили окремі плаваючі протилетунські батерії. Це кораблі, яких озброєння складається майже виключно із зенітової артилерії. Такий корабель пливе разом із усією ескадрою, не звертає уваги на ніщо, лише на надлітаючі ворожі кораблі та бере на себе головну оборону своїх товаришів перед нападами згори.

Крім нового противника, себто літака, має корабель до діла ще із старим ворогом, себто підводним човном. Підводний човен, підкравшись, випускає смертоносну торпеду. Тому будову підводної частини корабля пристосували до того. Тулуб з підводній частині має охоронні комори, що ослаблюють наслідки вибуху торпеди, корабель може перетривати такий вибух і вдержатися бодай на воді, хоч потім уже менше справно маневрує на воді і вже не такий здібний до бою.

Та торпедовий напад тепер став ще небезпечніший. Торпеди будують нині інакше як колись. Досі торпеда після вистрілення порушалася при помочі згущеного повітря, так, що за стрільном показувалася на воді смуга повітряних міхурців. Так то можна було бачити, куди пробігає торпеда і деколи корабель міг нагло скрутити й виминути стрічі з торпедою. Нині конструктори переходять до типу торпеди порушуваної електрично, отже вона не зраджується.

Повстав теж тепер новий тип корабля до викидання торпед. Є це невеличкі моторові кораблі, що мають торпедові метавки. Їх скорість доходить до 120 миль на годину, отже можуть негайно наближитися до мети, а противник через те має утруднену оборону. Ці нові торпедові кораблі називають „морськими комарями", тому що вони можуть бути такі докучливі та несхопні.

І справді такий „комар" має багато вигляді несподівано заскочити панцирник і самому виминути його стрільна, тому, що сам він скорий і поворотний. Та все, самособою, залежить від тих кількох людей, що є залогою такого „комаря", і коли не можна сказати, що це стійка для засуджених на смерть очайдухів, то всеж треба до того людей справді відважних, що скоро вміють рішатися.

Підводний човен тепер також уліпшили, бо додали мотор, що може працювати і на поверхні і під водою. Досі було так, що на поверхні працював газоліновий мотор, а під водою електричний, що дістає струю з акумуляторів. Тепер є лише один мотор, вправлюваний у рух газоліною на поверхні, а т. зв. громовим газом або мішаниною водня з киснем під водою. Він може працювати під водою, бо продукт спалений це чиста водна пара, отже не затроюває бо повітря в човні навіть тоді, колиб його впускали до середини, а не до конденсатора. При такій системі електричні акумулятори зайві, отже човен має більше місця і справніше може маневрувати. З акумуляторами це було трудніше.

Так то множаться й уліпшуються прилади боротьби, вислід стає непевний і хто знає, чи поступневе уліпшування засобів боротьби не доведе до зміни в дотеперішній ґрархії морських держав, чи ті, що досі стояли на першому місці, не мусітимуть признати себе рівними з іншими. Уліпшення доступні для всіх, а навіть менше коштовні від дотеперішніх, справжніх плаваючих твердинь.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

У ПАМЯТЬ ЛИТОВСЬКОГО СВЯЩЕНИКА І ЛІТЕРАТА.

Дня 19. лютого 1938 р. помер у Ковні, теперішній столиці Литви, у 78 році життя **о. д-р Олександер Дамбровсказ,** відомий у Литві радше під літературним іменем: Адомас Якштас.

Покійний був найбільшим литовським ученим теперішньої доби. Це навіть признають литовці-вільнодумці, хоч о. Дамбравсказ був прелатом римо-католицької церкви.

о. д-р Олександер Дамбравсказ

Бл. п. о. Дамбравсказ родився 1860 р. в Литві, в селі Куроні. Студіював у Петербурзі, де в 1888 р. в Петербурзькій Духовній Семинарії дістав титул маґістра теольоґії. Як учитель у реальній школі в Поневіжу, в Литві, охороняв литовських учнів перед московщенням і тому втратив посаду та опинився на вигнанні в глибині Росії. Там вивчив есперантську мову і став піонірom цеї мови в Литві. Вернувшись по пятьлітнім вигнанні до Литви, сповняв душпастирські обовязки, а потім учительські, а вкінці став професором Духовної Академії в Петербурзі. Московська влада хотіла приєднати собі його титулами, відзначеннями й ордерами. Та о. Дамбравсказ про це не дбав, а завжди думав про Литву і працю для неї, головно на полі літературнім. Вернувся в Литву і тут віддався цілою душею освітній і літературній праці. Вкінці став професором Литовського Університету. Покійний, хоч був пропаґатором міжнародньої мови есперанто, був заразом і одним з найпалкіших литовців - націоналістів. Міг був стати легко єпископом, як би тільки був хотів згодитися на це. Та він відмовлявся від тієї почести, бо хотів мати вільну руку в своїх діяннях. Був католиком-аскетом, і то дуже ревним, але був відомим з того, що жив у приязні з визнанцями інших релігій, а навіть удержував зносини з безрелігійними людьми. Належав до того гурту литовців, що постійно відзивались до світу словами: „Гей, світе! Ми без Вильна ніколи не успокоїмось!" Але признавав навіть полякам, що загарбали Вильно, все те, що вони колинебудь доброго зробили.

Очевидно, що це зовсім природне, коли о. Дамбравсказ обороняв і справу українську. Він навіть писав до мене, що хотів би навязати контакт з українськими ґазетами в Америці й до них дописувати. А на українських справах покійник визнавався дуже добре. В. И. П.

Казис Відікавсказ, Філядельфія, Па.

Відповідь.

— Перепрошую, чи не сказалиб ви мені, де тут є вулиця Липова?

— Якжеж це? Ви не знаєте? Таж це знає кожний дурень!

— То я саме тому вас питаюся.

164,976 ЧУЖИНЦІВ СТАЛИ АМЕРИКАНСЬКИМИ ГРОМАДЯНАМИ В 1937 РОЦІ

Впродовж урядового року, що закінчився 30. червня 1937, натуралізаційні суди допустили 164,976 чужинців у Злучених Державах до американського громадянства. В порівнянні з попереднім роком ця цифра означає збільшення на 23,710. Заяву наміру зробитись американськими громадянами (перші папери) виповнили 176,195 осіб, себто 29,077 більше як у 1936 році.

Між тими, що їх у 1937 році допущено до громадянства, найбільше число чужинців-іміґрантів походило з таких держав: Велика Британія 44,528, Німеччина 20,092, Італія 23,534, Польща 19,013, Советська Росія 10,604, Чехословаччина 6,090, Швеція 4,453, Югославія 4,433, Угорщина 3,168, Норвеґія 2,617.

Суди відкинули 4,042 кандидатів догромадянства або менш, як три відсотки загального числа. Також уневажнили 991 цертифікатів громадянства, що або були добуті обманом або з якої іншої причини по закону не повинні були бути дані.

Впродовж того року 13,151 іміґрантів, що прибули до Америки перед днем 3. червня 1921, але не записані в іміґраційних книгах, так, що нема доказу, що вони були леґально допущені, внесли подання, щоб леґалізувати свій побут у Злучених Державах. З того числа 9,949 одержали дозвіл на леґалізування свого побуту і таким чином відкрили собі дорогу до натуралізації в цім краю. 2,474 аплікацій відкинуто, 175 апліканти взяли назад.

В річнім звіті Іміґраційного і Натуралізаційного Бюра, з якого взяті ті цифри, зазначено, що близька кооперація між обидвома бюрами і публичними школами, громадянським установами й освітним відділом „ВПА" дала чужинцям-іміґрантам багато більше можливостей приготовитись до натуралізації, як було давніш. Упродовж минулого року роздано між кандидатів до громадянства, які ходили до публичних шкіл, близько 53,000 примірників федерального підручника для громадян. Розповсюднено теж 7,000 примірників брошури з коротким нарисом конституції і правління Злучених Держав.

Іміґрація і поворот іміґрантів.

Впродовж урядового року 1936/7 допущено до Злучених Держав 50,244 чужинців - іміґрантів, що переселилися сюди на сталий побут. Це значить 13,915 більше як у попередньому році, але всетаки допущено ще менше як третину тої іміґраційної квоти, яку дозволив закон 1924 року. 26,736 давніших іміґрантів виїхали з Америки на сталий побут в інших краях.

З допущених іміґрантів 10,895 прибули з Німеччини, 7,192 з Італії, 1,912 з Чехословаччини і 1,212 з Польщі. Щодо народности, то між іміґрантами було 11,352 жиди, 7,652 італійці, 6324 німці, 4,912 анґлійців, 1,392 скандинавці, 1,346 словаків, і по менше тисячі з ріжних інших народностей.

Крім чужинців, які переселились до Америки на сталий побут, допущено 181,640 так званих не-іміґрантів. До них рахуються давніші іміґранти, що вертаються з поїздок за границю, тимчасові гості в Америці та інші особи, що не є новими іміґрантами.

Впродовж року депортовано з Америки 8,829 чужинців. Між ними найбільші ґрупи становили ті, що нелеґально тут перебували, та ті, що були засуджені за серіозні злочини. 54 відсотки депортованих виїхали до Мексика, 20 до Канади і 19 відсотків до европейських країв. Крім того 8,788 чужинцям, які повинні були бути депортовані, дозволено виїхати добровільно.

ФЛІС.

О. Д. В. У.

ГРОМАДЯНИ МІСТА НЮ ЙОРКУ Й ОКОЛИЦІ!

КЛИЧЕМО ВАС

ДО МАСОВОГО ПРОТЕСТУ

ПРОТИ

ПОЛЬЩІ

НА ВІЧУ, ДНЯ 13-ГО БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1938 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ, 217-219 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.
ПОЧАТОК В ГОДИНІ 2.30 ПОПОЛУДНІ —::— ВСТУП ВІЛЬНИЙ.

Українці! Останніми часами Польща скрайно загострила свій наступ на українство. В парі з масовою кольонізацією українських земель мазурами, та інтензивним винищуванням українського економічного життя, йдуть скріплені **удари в національного духа та національну свідомість українського народу.**

Польща вдарила в українську школу й українську церкву. Вона насильно римщить українське населення. Вона масово судить українську націоналістичну молодь.

Недавно польський сойм був тереном лайливих нападів на українського церковного достойника, греко-католицького метрополита, Андрія Шептицького. — Цей удар, апробований польським урядом, не лише був ударом в греко-католицького архиєпископа, але **був ударом в українського духовника! Він був сигналом цілій Польщі до безпощадної розправи з тим, що вона зове українською загрозою.**

Напередодні нових подій Польща бажає здавити український нарід морально й матеріяльно, щоб він не міг у відповідний момент проти нього повстати.

Тепер нам пора масово піднести голос протесту проти Польщі, та тим причинитися в так важливий час до відповідного зактивізування українського питання в світовій політиці, демонструючи факт, що українська нація живе, дише національними ідеями, організовано бореться з окупантами та чекає лиш нагоди до відродження своєї самостійної держави. 54,7

Пора і на це, щоб ми ще раз вказали тим українцям, що вірять в можливість співпраці з Польщею, що їх вірування безпідставні й неправильні, а їх заходи безуспішні.

ЙДІМ УСІ МАСОВО ПРОТЕСТУВАТИ ПРОТИ ПОЛЬЩІ!

Окружна Управа ОДВУ — Ню Йорк.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У середу, дня 2. березня ц. р., упокоївся довголітній член Українського Народного Союзу та Товариства У. Н. С., від. 292. у Дітройті, Міш.,

МИХАЙЛО ВОЛКОТЮК.

Покійний родився 26. травня 1890. в селі Лабоні, на Волині. Помер проживши 48 літ.

Він був людина тихої вдачі та все відносився щиро до українських народних справ. До У. Н. С. вступив у квітні 1922 року.

Він полишив жену вдовою та четверо дітей сиротами.

Похорон відбувся в суботу, 5. березня.

Земля Йому Пером

Петро Кізел, секр.

Нема нічого труднішого, як берегти жінку, яка сама не хоче берегтися. — **(Проперцій).**

Корисно є знайти гарну людську душу, ще корисніше є задержати її, а найкорисніше є душу, що близька згуби, — урятувати. **(Гердер).**

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ГАРТФОРД, КОНН.

Коляда 5-го відділу ОДВУ.

Колядували члени 5-го відділу та члени Укр. Гром. Клюбу: П. Соколовський, І. Гнатюк, С. Хорнат, В. Стефанів і В. Леський. Жертвували по $2: П. Предзімірський, Й. Данилів, М. Курдина, М. Олендир, М. Савка, М. Мішовода, громадяни Коські, М. Саламаха; по $1: Р. Стефанів, В. Леський, П. Драпяк, Н. Скоробогатий, М. Федірко, В. Стрепко, К. Ярошевич, П. Курко, М. Солецька, А. Локоть, Т. Єднарович, А. Мартинюк, І. Лемега, В. Дерлиця, Н. Хорнат, М. Гнатюк, М. Федина, С. Баландюк, І. Садан, Г. Косар, Д. Дзісь, Т. Ціжман, Д. Кучер, М. Драпяк, Л. Апанович, С. Герман, Н. Н., Й. Тимків, П. Ґрегоза, М. Е. Мата, І. Муравський, І. Муравська, Д. Вуйтина, В. Дзень, В. Мовчук, М. Жура, В. Солецький, Н. Саламаха, П. Соколовський, В. Стефанів, С. Федина, Д. Йордан; по 50 ц.: П. Молява, П. Медвідь, Г. Сікура, О. Курко, Павсяк, М. Купчак, С. Яненко, І. Сакович, М. Ясінський, П. Гавлюк, А. Ногас, М. Ґреґус; по 25 ц.: Г. Михаліцький, Д. Глемба, О. Загайло. Разом $66.75. По заплачені видатків на ґазоліну в сумі $5 переслано на визвольну боротьбу через ЦУ ОДВУ $61.75.

-Комітет.

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

Коляда 1-го відділу ОДВУ.

Колядували: І. Сидор, В. Череватюк, А. Климишин, Е. Кривень, М. Беля. Жертвували по $3: К. Грицишин, О. Кухар, М. Максимович, А. Ґула; по $2: І. Білоус, М. Доміpецький, М. Борис, пані А. Середа, М. Підгородецький, Н. Мельник, Л. Небильський, І. Лозинський, В. Врублевський, І. Підгірний, М. Борух, А. Галатин, М. Нисвків, О. Дичко, В. Дичко, Л. Павлик, В. Пукіш, С. Антонишин; І. Кубарик $1.50; по $1: М. Беля, Е. Подольський С. Стівенс, Н. Демчук, І. Демчук, І. Цеціна, Р. Врублевський, М. Галан, Г. Якимів, П. Комар, А. Климишин, Г. Бунько, М. Білоус, В. Старановський, К. Гуменюк, С. Михлів, А. Янко, Н. Микитин, Д. Бендас, Д. Савчак, пані Лихач, М. Пивко, С. Яловега, Ю. Турчак, С. Куліцький, Ю. Скіба, Ф. Стоколоса, М. Гречин, М. Левицький, Е. Кривень, Н. Ладанюк, Н. Дайсак, Ю. Ігнат, І. Сингура, С. Лішак, Т. Микитин, Е. Лахович, Е. Скоцко, П. Билінський Н. Фединич, П. Панасюк, М. Фарнеза, І. Марко, Анна Бурдига, П. Ільків, пані Опришко, П. Гаврилець, Г. Василик, І. Сидор, П. Барнич, Н. Білик, І. Бобель, І. Василик, Н. Табака, О. Мартин, В. Якиміцький, Н. Голубович, А. Литвин, А. Загоруйко, А. Левинець, Н. Бреславський, П. Гринишин, Ф. Романишин, С. Дорош; М. Заровенний, В. Череватюк; по 50 ц.: К. Присяжнюк, Ф. Драганюк, В. Юнька, п. Дичко. Разом $117.50. З тої суми призначено $83 на визвольну боротьбу, $34 но будову місцевого Народнього Дому і $15.50 на Рідну Школу в старому краю.

Мих. Беля, секретар.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Коляда 14-го відділу УЧХ ОДВУ.

Колядували: А. Левкут, К. Ярмій, М. Андрусевич, С. Левкут, А. Дутка. Жертвували: М. Дворянин $5; д-р І. Грибик $3; по $2: Павлина Боднар, В. Сковрон, Г. Іваськів, А. Н. Гусак, Ева Седляр, К. В. Палінка, П. Рудянин, О. Романчук, Й. Луцейко, В. Тиран, М. Максимець; по $1: А. Левкут, Анаст. Дідик, М. Монтян, Т. Кіхтан, С. Гірман, А. Пшеничний, А. Котович, А. Петрик, І. Столяр, К. Ващук, А. Тимочко, М. Ґринюх, І. Свенціцький, К. Шей, П. Попіль, Ю. Кокот, І. Бойд, Н. Іванька, Н. Яблонський, І. Владика, О. Станкевич, І. Козачок, А. Маланин, М. Ліпіщак, М. Маліновський, А. Макарчук, Ольга Совяк, В. Задойко, П. Тофан, М. Гринишин, В. Прокіпчук, М. Нидза; дрібна збірка в укр. міш. лізі $1.50; по 50 ц.: С. К. Онуфрейтон, І. Бойко, І. Любінська, К. Ярмій. Разом $65.50.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Коляда 9-го відділу ОДВУ.

Колядували члени відділу: Г. Туркевич, В. Ґриник, В. Прибило, І. Каменюк, М. Даньків, І. Пігуляк. Зложили по $2: Українсько-американський Гром. Клюб, Відділ Червоного Хреста; по $1: Українська Січ (від. 282 УНС), М. Снігур, Г. Туркевич, О. Дубіцький, М. Дидик, Л. Залецький, М. Співак, І. Каменюк, С. Тимчій, О. Шмаканюк, М. Граб, К. Рибак, о. М. Кузів, В. Курпяк, В. Прибило, І. Сушевський С. Пастух; по 50 ц.: Д. Мацко, В. Гриник, Т. Шкляренко, І. Захарко, І. Каній, Т. Андрусишин, Д. Оринич, І. Новенчук, В. Бурий, М. Дембіцький, В. Патала, М. Мітчел, М. Пиндус, М. Кіянка, М. Гуменюк, Д. Мораль, І. Лущак, Г. Моздір, М. Танасишин, П. Танасишин, Т. Велич, В. Осухівський, Й. Заяць, А. Гайдук, М. Трач, М. Клюсик, С. Добин, М. Заяць, А. Костів, Г. Гнатко, А. Пахолок, І. Пігуляк, З. Матвійчук, М. Лішинецький, І. Бойко, В. Лаба, А. Кашубінська, С. Бендерський, А. Кулич, М. Білька, А. Рибак, М. Метз, І. Цибрила; А. Флісак 30 ц.; по 25 ц.: М. Качмарик, І. Кішак, Маг. Новенчук, Ч. Щиманський, Іл. Кальваровський, Ф. Яворський. Разом $44.75.

ДУРГЕМВИЛ, Н. Й.

На народні цілі.

З нагоди свят Різдва Христового зложили коляду на Рідну Школу й українських інвалідів отсі особи з нашої громади: І. Вендровський, Я. Цмайло, П. Крохмалюк, Ю. Ткач, Т. Харитон, Й. Сохан, З. Палівода, В. Чайковський, С. Вандровський, Розалія Цмайло, Марія Харитон по $1; М. Крохмалюк 50 ц.; Людвика Вандровська 25 ц. Разом $12.25. З того вислано через Обєднання $6 на Рідну Школу і $6.25 на українських інвалідів. Колядувати ходили члени 188-го відділу У. Н. Союзу.

Теодор Харитон.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

На визвольну боротьбу.

34-тий відділу ОДВУ переслав **$7.40 як чистий прихід** з Листопадового Свята, що відбулося 5-го грудня 1937 р. Крім того члени 6-го від. УЧХ ОДВУ зібрали з цвітів під церквою $7. Разом переслано через центральну управу ОДВУ $14.40.

Филип Ґулька, фін. секретар.

Анґлійський король Юрій II. довідався, що одного журналіста мають гостро покарати за те, що хотів мати скорше ніж інші престольну промову, сам її уложив і видрукував. Король візвав міністра, щоб подарував кару журналістові.

— Здається мені, що той журналіст не дуже провинився... **Я порівнював його промову** з моєю і бачу, що його далеко ліпша.

Наші діти.

— Мамо, чи Бог ніколи не хорує?

— Щож ти таке питаєшся? Звідки це тобі прийшло до голови, дитино?

— А чому тато говорив учора: Чому то Бог не покличе вуйка Петра до себе! — а чейже вуйко є доктором!

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (100)

З усіх живучих людей Тарзан міг найскорше продиратися крізь нетри. Але тепер, коли він знав, що його улюблена дружина знаходиться в небезпеці і потребує його помочи, він уже не продирався крізь нетри, тільки гнався, мов вітер. Хапаючися за довгі звисаючі коси дерев, він перескакував одним махом віддаль **кільканацятьох кроків.**

А Джейн і її три товариші продиралися крізь нетри досить поволі. Джейн могла скорше продиратись, але вона чомусь почала сумніватися, чи цей напрямок, який вони взяли, дійсно доведе їх до цілі. Бравн і Тибс тим не журились, бо вони сліпо повинувались її волі. Але тим мусіла журитись Джейн, яка була провідницею і за все відповідала.

Розглядаючись ось так на всі сторони, Джейн поволі відставала від чоловіків і вкінці опинилась досить позаду них. Бравн і Тибс ішли все вперед, будучи певними, що Джейн не загубиться. Та нагло Бравн заговорив до Тибса: „А де пані Джейн? Я вже довший час її не бачу". Вони оба почали кричати за нею, але ніхто не відзивався.

Оба вони почали в поспіху вертатись назад тим шляхом, який пройшли. Притім вони голосно вигукували в надії, що їх голос учує Джейн. Але голос розходився далеким відгомоном, одначе ніхто на нього не відповідав. Їх найшов ляк. Що сталося з Джейн? Вони гукали й гукали, а їх душі щораз більше опадали в безнадійності. Здавалося, що її проковтнули нетри.